

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

С. В. ГУЗЕНКО

**ПРАКТИЧНА СТИЛІСТИКА
І ЛІТЕРАТУРНЕ РЕДАГУВАННЯ**

Навчально-методичні рекомендації
та вказівки до самостійної роботи

Миколаїв

2024

УДК 808.2(076)

Г 93

Рекомендовано до друку рішенням Навчально-методичної ради Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Протокол № 1 від 21.02. 2024 р.).

Рецензент: Філатова О. С., д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри журналістики, реклами та PR-технологій Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;
Гаврилова Я. Л., канд. наук із соц. комунікацій, ст. викладач кафедри журналістики, реклами та PR-технологій Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Гузенко С. В.

Г 93 Практична стилістика і літературне редагування : навч.-метод. рек. та вказівки до самостійної роботи / С. В. Гузенко. – Миколаїв : НУК, 2024. – 61 с.

У навчально-методичних рекомендаціях представлено матеріали для підготовки до практичних занять із дисципліни. Дібрано велику кількість завдань. Ретельне опрацювання практичного матеріалу дозволить студентам здобути практичні навички роботи з текстами. Видання буде корисно студентам вищих навчальних закладів, хто навчається за спеціальністю «Журналістика (реклама і зв'язки з громадськістю)».

УДК 808.2(076)

© Гузенко С. В., 2024

© НУК імені адмірала Макарова, 2024

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Критерії оцінювання знань	9
Плани практичних занять	13
Контрольні запитання до курсу	54
Рекомендована література до курсу	56

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний курс «Практична стилістика і літературне редагування» зорієнтований на систематизацію знань та формування необхідних мовленнєвих умінь і навичок студентів, які опановують професію медіафахівця.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стилістична диференціація мови, характеристика її функціональних стилів. Практична стилістика має прикладний характер, зокрема, орієнтована на практичне вдосконалення мови, вибір мовцем найдоцільніших форм спілкування в різних суспільних сферах, на засвоєння мовних норм.

Серед завдань вивчення дисципліни – виробити вміння і навички визначати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх стилів; ознайомити зі стилістичними прийомами і способами використання мовного матеріалу відповідно до умов і цільової настанови, виробити вміння оцінювати стилістичні можливості (потенціал) мовних засобів, закріпити стилістичні навички за допомогою конструювання стилістично довершеного тексту.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Практична стилістика і літературне редагування» є формування у студентів відповідно до освітньої програми таких компетентностей:

- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями
- ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

- ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою
- ФК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності
- ФК02 Здатність формувати інформаційний контент
- ФК09 Здатність створювати тексти і документи, розробляти оптимальні за складом та функціональністю мультимедійні компоненти для використання у рекламі та PR
- ФК10. Здатність визначати потенціал та ефективність діяльності підприємства / установи / організації; управляти зовнішнім та внутрішнім іміджем організації, враховуючи соціологічні, маркетингові дослідження та психологію споживачів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

- ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами
- ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою
- ПР15 Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення
- ПР21 Проектувати результати інформаційної діяльності у сфері реклами і зв'язків із громадськістю, формувати висновки про медіаефективність у короткостроковій / довгостроковій перспективі

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Стилїстика як лїнгвістична наука. Основні поняття стилїстики

Тема 1. Вступ. Стилїстика як наука і дисциплїна. Предмет та завдання стилїстики української мови. Проблематика української стилїстики. Методологїя і методи стилїстики. Структура стилїстики.

Тема 2. Основнї поняття стилїстики. Поняття про стиль. Категорїя функціонального стилю. Принципи подїлу на стилї. Стиль викладу. Інформація як стилїстичне поняття. Поняття про образнїсть, експресивнїсть, конотацію. Стилїстична парадигма. Колорит як поняття стилїстики. Жанр як стилїстичне поняття. Текст як поняття лїнгвостилїстики.

Тема 3. Стилї української мови. Стилї мови та культура мовлення. Розмовний стиль мови та мовлення. Офіційно-дїловий стиль мови і мовлення. Науковий стиль мови і мовлення. Художнїй стиль мови і мовлення. Публіцистичний стиль мовлення. Конфесійний стиль мови і мовлення. Епістолярний стиль мови та мовлення. Стилїстика експресивних видів мовлення. Структура і функції усного й писемного мовлення.

Змістовий модуль 2. Стилїстика тексту. Літературне редагування текстів

Тема 4. Процеси створення і читання текстів; їх роль у визначеннї стилю і редагуваннї. Автор і текст. Процес створення тексту. Урахування його в роботі редактора. Залежнїсть між перебігом створення тексту та особливостями викладу. Читач і текст. Процес читання та його роль у літературному опрацюваннї тексту. Передумови та механїзм сприйняття тексту. Урахування особливостей читацького сприймання тексту у процесі літературного редагування. Редактор і текст. Природа літературного редагування та основнї етапи його розвитку. Методика літературного опрацювання тексту. Основнї завдання редактора в процесі роботи над літературною формою твору. Фахове і звичайне читання. Види редакторського читання. Традиційнї філологічнї методики аналізу тексту. Види правки.

Тема 5. Робота над змістом, темою тексту. Завдання редактора при роботі з фактологічним матеріалом. Аналіз тематичної організації тексту.

Сутність і різновиди тематичного відхилення. Прийоми перевірки фактологічного матеріалу.

Тема 6. Робота над композиційною структурою тексту. Композиція як системно-структурна організація твору. Етапи роботи редактора над композицією твору: Редагування текстів різних типів (опис, розповідь, роздум). Логічний аналіз тексту. Операції логічного аналізу тексту. Характеристика законів логіки та їх порушень у текстах. Редагування логічних недоліків у текстах.

Тема 7. Регулювання напруги викладу в тексті. Лаконічність, стислість викладу, ритм тексту. Поняття про напругу викладу в літературному редагуванні. Регулювання напруги викладу на рівні речення. Регулювання напруги викладу на рівні тексту.

Тема 8. Досягнення адекватної тональності в процесі літературного редагування. Поняття про тональність викладу. Авторська та композиційна тональності твору. Засоби організації тональності. Критерії тональності.

Тема 9. Робота над реченням і абзацом у тексті. Мовностилістична правка тексту. Методика роботи з мовними штампами. Досягнення системності твору в плані змісту і в плані виразу як основна мета літературного опрацювання тексту. Робота над словом і словосполученням у контексті. Робота над реченням і абзацом у тексті. Робота над завершеним текстом, стилістичне виправлення.

Змістовий модуль 3. Стилїстика мовних одиниць

Тема 10. Фонетична стилїстика. Фонема як найменша мовна і мовленнєва одиниця та її роль у стилїстиці. Явища української фонетичної стилїстики. Орфоепічно-акцентні мовні одиниці.

Тема 11. Лексична та фразеологічна стилїстика. Поняття про лексичну стилїстику. Стилїстична диференціяція лексики сучасної української мови. Стилїстично обмежена лексика. Стилїстичне вживання іншомовної лексики. Лексико-семантичні групи слів та їх стилїстично-

функціональний потенціал: а) полісемія або багатозначність слів та її стилістичне використання; б) стилістичне використання омонімів; в) стилістичне використання паронімів; г) синоніми та їх стилістичне використання; д) антоніми та їх стилістичне використання. Лексика пасивна та активна та стилістичне використання цих одиниць. Стилїстика фразеологічних одиниць.

Тема 12. Стилїстичні засоби словотвору. Способи словотвору. Стилїстичні можливості суфіксального словотвору. Стилїстичні можливості префіксів. Основоскладання та його стилїстичні можливості. Словоскладання як стилїстичний засіб.

Тема 13. Морфологічна стилїстика. Морфологічні засоби стилїстики. Стилїстика самостійних частин мови. Стилїстика службових частин мови.

Тема 14. Стилїстичний синтаксис. Стилїстика синтаксичних одиниць. Стилїстика словосполучень. Стилїстика членів речення. Стилїстика розповідних, питальних і спонукальних речень. Стилїстика односкладних речень. Ускладнені прості речення і їх функції: стилїстика речень з однорідними членами; стилїстика речень з відокремленими членами; стилїстика власне неповних речень, еліптичних і приєднувальних неповних речень; стилїстика речень із вставними і вставленими одиницями; стилїстика речень із звертанням і стилїстика звертань-речень. Стилїстика складного речення. Стилїстичні функції абзацу і тексту.

Тема 15. Стилїстичні засоби української мови. Фігури мови. Метафора як основний вид тропа. Епітет як стилїстичний засіб. Порівняння як стилїстичний засіб. Період як риторична фігура. Інші тропи і фігури. Стилїстичні засоби сміхової культури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключної залікової письмової роботи. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	5 (відмінно)	зараховано
82 – 89	B	4 (добре)	
74 – 81	C		
64 – 73	D	3 (задовільно)	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	2 незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Відповіді на практичних заняттях	Критерії оцінювання
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 30 (15 тем по 2 бали).</i>	

Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	Критерії оцінювання
4	Завдання виконано правильно, повно, логічно, текст містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використано міждисциплінарні зв'язки, представлено аргументовані висновки
3	Завдання виконано в цілому правильно, достатньо повно, логічно; допущено несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
2	Завдання виконано частково правильно, є неточності, недостатньо обґрунтована думка
1	Завдання має суттєві помилки, аргументи не сформульовано, неправильно використано терміни.
0	Студент не виконав завдання
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 60 (15 тем по 4 бали).</i>	

Залікова контрольна робота	Критерії оцінювання
9-10	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
7-8	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
5-6	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
3-4	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1-2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 10 балів</i>	

Контрольна робота (письмово)	Критерії оцінювання
30-42	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
20-29	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
10-19	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
1-9	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовується неправильна термінологія.
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 42 бали</i>	

Залік	Критерії оцінювання
35-40	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
25-34	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
15-24	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
5-14	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовується неправильна термінологія.
1-4	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми 40 балів</i>	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на практичних заняттях	15x2 бали = 30 балів	3x2 бали = 6 балів
Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	15x4 бали = 60 балів	3x4 бали = 12 балів
Залікова контрольна робота	10 балів	–
Контрольна робота (письмово)	–	42 бали
Залік	–	40 балів
Всього	100	100

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ1	Т1	Відповіді на практичних заняттях	2		—
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	4		
	Т2	Відповіді на практичних заняттях	3x2=6		—
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	3x4=12		
	Т3	Відповіді на практичних заняттях	3x2=6	Відповіді на практичних заняттях	2
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	3x4=12	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	4
ЗМ2	Т4	Відповіді на практичних заняттях	3x2=6		—
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	3x4=12		
	Т5	Відповіді на практичних заняттях	2	Відповіді на практичних заняттях	2
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	4	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	4
	Т6	Відповіді на практичних заняттях	2x2=4		—
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2x4=8		
	Т7	Відповіді на практичних заняттях	2x2=4	Відповіді на практичних заняттях	2
		Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	2x4=8	Виконання практичних завдань, есе, власних текстів, аналітичний огляд	4
	Залікова контрольна робота		10		—
	Контрольна робота (письмово)		—		42
Залік					40
Сума			100		100

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Функціональна стилістика

Практичне заняття № 1

Професійне мовлення і практична стилістика. Основні поняття

План

1. Основні терміни стилістики
2. Стилiстика в системi розділів науки про мову
3. Теоретичне і практичне значення стилістики

Практичне завдання

Підготуйтеся до обговорення таких питань:

Випишіть відповіді на питання і підготуйтеся їх усно прокоментувати:

1. Що є предметом вивчення таких напрямів: стилістика, функціональна стилістика, стилістика мовних ресурсів, стилістика тексту?
2. Заповніть таблиці, звертаючи увагу на те, чим різняться підходи до аналізу мовних явищ у цих наукових напрямках

	Стилiстика	Інші розділи мовознавства (фонетика, граматика, лексикологія, фразеологія)
Спільне		
Відмінне		

	Стилiстика	Культура мовлення
Спільне		
Відмінне		

	Стилiстика	Літературне редагування
Спільне		
Відмінне		

3. Що означає «сучасна», «українська», «літературна», коли ми називаємо «сучасна українська літературна мова»?
4. Визначте основні структурні компоненти сучасної української літературної мови. В чому полягає їх стилістична спроможність?
5. Які мовні одиниці належать до стилістично маркованих, а які – до стилістично немаркованих? Наведіть приклади.

Література

1. Дудик П. С. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник. К.: Видавничий центр «Академiя». С. 7-53.
<http://www.tpal.com.ua/spase/osnnapr/metrob/doc/distnav/stilistika.pdf>
2. **Українська мова: Енциклопедія.** Статті: *Стилiстика* (с. 649-650); *Культура мови* (с.285); *Сучасна українська лiтературна мова* (с. 671-673). <https://archive.org/details/UkrMovEnts/page/5/mode/2up> АБО https://chtyvo.org.ua/authors/Rusanivskyy_VM/Ukrainska_mova_Entsyklopedia/

Практичне заняття № 2-3

Функціональні стилі сучасної української літературної мови

План

1. Поняття стиль
2. Експресивні стилі сучасної української літературної мови
3. Книжне VS розмовне мовлення
4. Функціональні стилі сучасної української літературної мови і їх характеристика

Практичне завдання

- 1) Охарактеризуйте кожен з експресивних різновидів мовлення, проілюструйте теорію прикладами.
- 2) Які мовні ознаки усної і писемної форм мовлення?
- 3) Підготувати інформацію про кожен із функціональних стилів за планом:

- Сфера використання
- Головні ознаки
- Лексичні стилетвірні особливості
- Граматичні стилетвірні особливості
- Підстилі (жанри) і їхня характеристика (див. Презентацію «Стилістика професійної мови»)
- Типовий приклад тексту стилю і коротка характеристика стилетвірних чинників

4) Адаптуйте фрагмент тексту наукового стилю до дитячого сприйняття (для дітей 7 років), запропонуйте ілюстрації, сформууйте макет сторінки (сторінок)

Сонячна система

Сонячна система складається з гравітаційно пов'язаних небесних тіл: масивного центрального тіла — Сонця — та численних об'єктів, що обертаються навколо нього. Це вісім великих планет (Меркурій, Венера, Земля, Марс, Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун), понад 100 їхніх супутників, пояс астероїдів та пояс Койпера, комети, метеороїди та космічний пил. Пояс Койпера, який містить близько 70—100 тис. об'єктів ~100 км у діаметрі, виявлено у 1992—2000 рр. завдальши 30—50 а.о. від Сонця. До нього належить, зокрема, Плутон, який 26-та Генеральна асамблея Міжнародного астрономічного союзу 2006 р. виключила зі складу планет.

Головна роль у Сонячній системі належить Сонцю. Його маса приблизно в 750 разів перевищує масу всіх інших тіл, що входять до системи. Гравітаційне тяжіння Сонця є визначальною силою для руху всіх тіл Сонячної системи. Середня відстань від Сонця до найдальшої від нього планети Нептун становить 30 а.о., тобто 4,5 млрд км, що дуже мало в порівнянні з відстанями до найближчих зір. Тільки деякі комети віддаляються від Сонця на 1015 а.о. і можуть відчувати істотний вплив тяжіння інших зір.

За сучасними уявленнями Сонце й Сонячна система утворилися близько 4,6 млрд років тому внаслідок гравітаційного стискання хмари міжзоряного газу й пилу.

Більша частина маси об'єктів, пов'язаних із Сонцем гравітацією, міститься у восьми відносно відокремлених планетах, що мають майже кругові орбіти й розташовані в межах майже плоского диска — площині екліптики. Чотири менші внутрішні планети: Меркурій, Венера, Земля та Марс, звані також планетами земної групи, складаються здебільшого з силікатів та металів. Чотири зовнішні планети: Юпітер, Сатурн, Уран та Нептун, звані також газовими гігантами, значною мірою складаються з водню та гелію та набагато масивніші, ніж планети земної групи.

У Сонячній системі є дві ділянки, заповнені малими тілами. Пояс астероїдів, що розташований між Марсом і Юпітером, за складом подібний до планет земної групи, оскільки складається переважно з силікатів і металів. Найбільшими об'єктами поясу астероїдів є Церера, Паллада та Веста. За орбітою Нептуна розташовано транснептунові об'єкти, що містять багато замерзлої води, аміаку та метану. Найбільшими з них є Плутон, Седна, Гаумеа, Макемаке та Ерида. Додатково до тисяч малих тіл у цих двох ділянках є інші популяції різноманітних дрібних тіл, таких як комети, метеороїди та космічний пил, що рухаються навколо Сонця.

Шість із восьми планет та три карликові планети мають природні супутники. Кожна з зовнішніх планет оточена кільцями пилу та інших частинок.

Сонячний вітер (потік плазми від Сонця) утворює в міжзоряному середовищі «міхур», який називається геліосферою і простягається до краю розсіяного диска. Гіпотетична хмара Оорта, що служить джерелом довгоперіодичних комет, може сягати приблизно в тисячу разів більшої відстані.

Сонячна система входить до складу Чумацького Шляху.

Під час руху в Галактиці Сонячна система час від часу потрапляє до міжзоряних газопилових хмар. Внаслідок високої розрідженості речовини цих хмар занурення Сонячної системи в хмару може виявитися лише в невеликому поглинанні й розсіюванні сонячних променів. Вплив цього ефекту в історії Землі наразі не встановлено (<https://uk.wikipedia.org/wiki>)

АБО

Флора і фауна Єгипту

Хоча Єгипет на 94% складається з пустельних чи напівпустельних районів, тут все ще перебувають представники різноманітних екосистем, які адаптувалися до вкрай ворожих природніх умов. Внаслідок аридних кліматичних умов велика частина Єгипту позбавлена природного рослинного покриву. Місцями в пустелях під час зимових дощів з'являються ефемери — маки, жовтці, іриси. До напівпустельної і пустельної тутешньої рослинності входять злаки, ксерофільні чагарники, акації. У Середземномор'ї флора багатша — ковила, верблюжа колючка, степова цибуля, астрагал, шипшина... У дельті Нілу і в його долині по берегах водойм виростає папірус, зустрічаються фінікові та інші види пальм, тамарикс, олеандр, сикомор (фігове дерево. Природна рослинність у долині Нілу і в оазисах витісняється — зерновими, бавовною, плантаціями фінікової пальми.

Найбільш різноманітна лише фауна птахів, як тих, що постійно в Єгипті гніздяться, так і мігруючих видів, що прилітають на зимівлю з Європи (лелеки, чаплі, пелікани, гуси, качки, фламінго, баклани. З хижих птахів тут ще водяться грифи, соколи, сарич, але через постійний наступ людської цивілізації, їх ареал розповсюдження постійно ущільнюється, що призводить до зменшення особин. Водночас, Єгипет ще здавна був країною де культивувалося скотарство. Селяни і по сей день розводять верблюдів, ослів, велику рогату худобу, овець і коней.

На відміну від тварин, у пустелях багато плазунів (це «рай» для їх видів) — різноманітні змії, єгипетська кобра, змія Клеопатри, піщані змії, ефа, гюрза; ящірки — варани, гекони, агам і велика популяція різних видів комах. Ну й звичайно, Ніл і без крокодила (хоча ще на початку ХХІ століття вважали, що він вже на грані винищення) — Нільський крокодил, тепер зберігся в озері Насера, та на деяких ділянках пониззя Нілу. З ссавців зустрічаються — шакал, гієна, лисиця, кабан, мангуст, кажани, дрібні гризуни (миші, піщані миші, ...). В заповіднику Катерин на Синайському півострові водиться піщана газель і Синайський леопард, а в заповіднику Ваді-Рішраш (біля Каїра) під охороною знаходиться нубійський козеріг. Води Нілу багаті рибою — нільський окунь, тигрова риба, сом.
[<http://uk.wikipedia.org/wiki/Єгипет>]

Література

1. Дудик П. С. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник. К.: Видавничий центр «Академiя». С. 54-120.
<http://www.tpal.com.ua/spase/osnnapr/metrob/doc/distnav/stilistika.pdf>
2. Українська мова: Енциклопедія. Статті: *Стиль; Просторіччя; Стильові різновиди мови + статті по окремим стилям.*
<https://archive.org/details/UkrMovEnts/page/5/mode/2up> АБО
https://chtyvo.org.ua/authors/Rusanivskyy_VM/Ukrainska_mova_Entsyklopedia/

Допоміжний матеріал для виконання практичного завдання

Цитуємо за Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. посiбн. для студентiв вищих навчальних закладiв

АДАПТАЦІЯ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ось кілька апробованих і визнаних ефективними прийомів, які, спираючись на загальні принципи популяризації, водночас зорієнтовані на особливості дитячого сприйняття.

Прийоми досягнення послідовності викладу

1) Чітке формулювання мети або тези, часто у формі питальної конструкції, що акцентує увагу читача на предметі розмови:

2) Доведення правильного твердження через спростування хибних, неточних:

3) Доведення думки шляхом послідовних операцій міркування:

4) Обов'язкове підведення підсумків наприкінці інформаційно-аналітичних мікро- та макроблоків (як у навчальних текстах):

5) Використання різноманітних видів дефініцій, інформативно вичерпних і водночас цікавих, нетрадиційних.

Гумористична віршована форма пояснення поняття:

Принагідне пояснення поняття «своїми словами»:

Пояснення через апеляцію до відомого, зрозумілого життєвого досвіду:

Прийоми досягнення доступності викладу

1) Чергування інформативно насичених фрагментів з фатичними (такими, що не містять інформації), нової інформації з відомою; введення у текст «відпочинкових зон», що допомагають дитині зняти напругу, перевести «подих». Частотність, з якою невідомі для дитини інформаційні блоки повинні чергуватися з відомими (абзац, надфразна єдність, сторінка, параграф, розділ), залежить від віку читача, рівня його освіченості, ерудованості, від того, наскільки він обізнаний з предметом популяризації.

2) Наведення прикладів з повсякденного життя:

3) Використання цікавого і різноманітного фактажу (цифрового матеріалу, що надає текстові певної конкретики, доказовості), а також уміле його подання:

Прийоми зацікавлення / пожвавлення викладу

1) Використання оригінальних, яскравих заголовків, здатних одразу зацікавити читача

2) Створення інтриги за допомогою вдало обраного зачину цілого тексту, окремих рубрик; для початку розмови може бути обрано будь-який

привід — перший предмет, що потрапляє на очі, знайомий предмет, який можна взяти до рук, роздивитися:

3) Створення довірливої, інтимно-дружньої тональності спілкування завдяки авторському «я» або ліричному герою, широке використання діалогових синтаксичних конструкцій, характерних для розмовно-побутового мовленнєвого стилю. Пряма мова створює ілюзію дійсних подій, вносить в оповідь емоційність. Проте діалоги не повинні відволікати від викладу, штучно пожвавлювати текст.

4) Використання засобів слухової наочності (яскраві рельєфні образи, виразні мовні засоби), образність опису, метафоричність допомагають краще пояснити складні явища, сприяють розвитку асоціативного мислення

5) Використання засобів зорової наочності (ілюстрації, архітектура книжки). Ілюстрованість дитячого видання є однією з обов'язкових умов зацікавлення юного читача, підтримки в ньому постійної уваги до читання

Змістовий модуль 2. Літературне редагування

Практичне заняття № 4

Природа літературного редагування та основні етапи його розвитку

Теоретичні питання

1. Зародження літературного редагування як свідомого процесу
2. Становлення літературного редагування як професійної діяльності в Україні
3. Об'єкт і предмет літературного редагування.
4. Сучасні тенденції до трансформації функцій літературного редактора.
5. Історія наукових поглядів на літературне редагування.
6. Текст як основний об'єкт редакторського аналізу.
7. Етичні основи редагування.

Практичні завдання

Порівняйте трактування завдань редагування в працях **двох** різних дослідників. У чому відрізняються їхні погляди? Як ви думаєте, чия позиція є більш точною на сьогодні? Викладіть свої міркування щодо цього у форматі есе.

*Визначення зібрані у Розділі III навчально-методичного посібника.
Гузенко С. В. Літературне редагування С. 50.*

Література

1. Гузенко С. В. Літературне редагування : навч.-метод. посіб. Миколаїв, 2013. С. 6-12.
2. Іванченко Р. Г. Літературне редагування / Р. Г. Іванченко. Репр. вид. К. : [б. в.], 2003. С. 6–16.
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 6–25.
4. Різун В. В. Літературне редагування. К. : Либідь, 1996. С. 7–99.

Практичне заняття № 5-6

Процеси створення і читання; їх роль у літературному опрацюванні тексту

Теоретичні питання

1. Автор і текст

- 1.1. Залежність між перебігом створення тексту і особливостями викладу
- 1.2. Ставлення автора до тексту. Проблема саморедагування.

2. Читач і текст

- 2.1. Адекватність сприйняття тексту читачем
- 2.2. Складники процесу читання
- 2.3. Фактори, що ускладнюють процес читання:

3. Редактор і текст

- 3.1. Фахове і звичайне читання

3.2. Види редакторського читання (за А. Е. Мільчиним)

3.3. Традиційні філологічні методики аналізу тексту

3.4. Види правки (за А. О. Капелюшним)

Практичні завдання

1. Виконати завдання 2, 3, 4, 5 (Розділ III. Практикум з літературного редагування).
2. Визначити межі редакторського втручання, відредагувати текст завдань 6, 47 (Розділ III. Практикум з літературного редагування).

Література

1. Іванченко Р. Г. Літературне редагування. Репр. вид. К. : [б. в.], 2003. С. 16–51.
2. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. С. 361-381.
3. Різун В. В. Літературне редагування. К. : Либідь, 1996. С. 74–159.

Практичне заняття № 7

Робота над змістом, темою тексту

Теоретичні питання

1. Загальна схема та основні аспекти редакторського аналізу: тематичний, змістовний (інформаційно-предметний), структурний (композиційний), логічний, мовностилістичний, редакційно-технічний.
2. Поняття текст, його змістова цілісність
3. Зміст поняття «тема», основні її різновиди.
4. Види тематичної організації твору.
5. Визначення поняття «тематичне відхилення», його різновиди.
6. Тематична структура повідомлення: його головна тема, наявність у повідомленні інших тем (їх різновид), тематичних відхилень (їх різновид).

Питання для самопідготовки

1. Розкрийте зміст поняття текст (як об'єкт роботи редактора).
2. Охарактеризуйте основні текстові категорії, суттєві для редакторського аналізу (інформативність, змістова цілісність, синтаксична зв'язність, літературна обробка)
3. Назвіть і охарактеризуйте мисленнєві прийоми редактора, що сприяють розумінню тексту
4. Назвіть і охарактеризуйте складові функціонального призначення тексту
5. Охарактеризуйте критерії оцінки теми (значення критерію, методика його оцінки):
 - відповідність виду і типу видання, читацькій адресі;
 - актуальність;
 - конкретність;
 - повнота розробки.

Практичні завдання

1. Опрацювати матеріал підручника: Різун В. В. Літературне редагування. К.: Либідь, 1996. С. 169–175, 186–187, 209–215.
2. Запропонувати виправлений варіант з тексту завдання 17 (Розділ III. Практикум з літературного редагування).
3. Проаналізувати тематичну структуру замітки у завданні 9 (Розділ III. Практикум з літературного редагування):
 - а. визначити головну (вихідну) тему;
 - б. з'ясувати, чи наявні у тексті інші теми (визначити їх різновид);
 - в. визначити різновид тематичних відхилень (за наявності).

Відредагувати текст.

4. Зробити висновок стосовно якості розробки теми замітки (застосувати метод тематичного прогнозування)

Влада допоможе людям

Керівництво міського виконавчого комітету більше не буде терпіти негідну поведінку керівників місцевих розважальних клубів і кафе, які порушують громадській спокій. Такий висновок – з останніх дій керівників Кременчука. Під пильною увагою сьогодні опинилися ті підприємці, на роботу яких нарікали кременчужани. Відтепер той же нічний клуб «Зебра» закрито на ремонт доти, поки не буде проведено реконструкцію приміщення. Головна мета реконструкції, проведення якої контролюватимуть, – забезпечення шумоізоляції. Вже відомо, що власники «Зебри» повинні розробити спеціальний проект, котрий би врахував усі зауваження. Також під «ковпаком» опинився інший нічний клуб – «Ібіца». Претензії до його власників – упорядкувати всі документи і саму роботу, аби було якомога менше скарг. Вважається, що це не останні заклади, до яких пред'явлено серйозні вимоги та претензії. Таку боротьбу за права кременчужан міськвиконком повів після прийняття Верховною Радою відповідного закону. Останнім чітко визначено порушення, в першу чергу шумові, та виписано нові штрафні санкції.

Література

1. Різун В. В. Літературне редагування. К. : Либідь, 1996. С. 169–175, 186–187, 209–215.
2. Гузенко С. Літературне редагування : навч. посіб. Миколаїв Іліон, 2013. Тема 3.

Практичне заняття № 8

Інформативна насиченість тексту

Теоретичні питання

1. Інформативність тексту і види інформації
2. Фактичний матеріал і критерії його редакторської оцінки
3. Види фактів і їх значення у виданнях різного функціонально-цільового призначення
4. Перевірка фактів. Прийоми виявлення фактичних помилок

Питання для самопідготовки

1. Розкрийте значення поняття інформативність тексту
2. Назвіть і охарактеризуйте види інформації, наявної в тексті (фактична, концептуальна, підтекстова)
3. Розкрийте значення поняття факт, фактичний матеріал, його функції у текстах різного функціонального призначення
4. Охарактеризуйте критерії редакторської оцінки фактичного матеріалу (значення критерію для видань різного функціонально-цільового призначення, методика оцінки критерію):
 - відповідність темі, конкретність;
 - новизна;
 - доцільність;
 - виразність;
 - наочність;
 - доступність;
 - об'єктивність, точність, достовірність.
5. Опишіть методику роботи редактора з різними видами фактів:
 - цифрові дані;
 - статистична інформація;
 - цитати.

6. Опишіть прийоми виявлення фактичних недоліків

Практичні завдання

1. Навести приклади фактичної інформації і розкрити її значення у текстах різного функціонально-цільового призначення (письмово) У дібраних фрагментах тексту підкреслити фактичну інформацію і зробити висновок про значення фактів у тексті кожного стилю
2. Проаналізувати текст, зробити висновок стосовно якості використання фактів (усно)

Свято бруду та напоїв

Тисячі кременчужан, а також гостей міста, які побували на святі під назвою «Екстрім-шоу 2003», що відбулося на аеродромі в селі Недогарки, були вражені великим розмахом, масовістю та новим зразком відпочинку.

Але, на жаль, наше суспільство ще не навчилося відпочивати за європейським стандартом, тобто культурно.

Як і завжди, свято розпочалось культурною програмою, а далі...

Чим більше було вжито алкогольних напоїв, тим більше люди забували про культуру поведінки. Збільшувалась кількість бруду та пустих, а ще гірше – розбитих пляшок. Люди перетворили аеродром на смітник. Не обійшлося і без бійок.

І нікому не відомо, що третього дня прибирати увесь цей бруд довелося головному байкеру нашого міста – Віктору.

Тепер залишається тільки запитувати чи будуть проводитися у нас ще подібні свята?

3. Проаналізувати текст, зробити висновок стосовно інформативної насиченості тексту

З усмішкою у «вікні»

пишуть, і телефонують, і заходять. Так коротко можна описати роботу вишгородських пенсійників із населенням.

Громадську приймальню, що працює за принципом «єдиного вікна», в управлінні ПФУ у Вишгородському районі на Київщині відкрили наприкінці лютого цього року. До сьогодні там побувало вже понад шість тисяч громадян. Це якщо не брати до уваги виїзних прийомів, письмових звернень, дзвінків на гарячі телефонні лінії та користувачів веб-порталу Пенсійного фонду, яких у районі близько двох тисяч.

Люди звертаються у Фонд із найрізноманітнішими запитаннями. Останнім часом тут помітно збільшилася кількість вимушених переселенців

із східних регіонів країни, тож і характер запитань відвідувачів-пенсіонерів також помітно змінився.

4. Виконати правку тексту

Табір «Смайл» – по життю з посмішкою

Для того, щоб зробити дитячий відпочинок цікавим, наприкінці навчального року проводилось анкетування серед учнів «Ривненсько́ ЗОШ: «Що ти очікуєш від пришкільного табору ? Твої пропозиції ». Всі вони були враховані. Кожен день в таборі, кожна хвилина були змістовними, неповторними та пам'ятними. Діти із задоволенням брали участь у спортивних змаганнях, шахово-шашкових турнірах, розгадували ребуси, кросворди, шаради, загадки. Здивування, захоплення та цікавість викликали конкурси: «Кращий рибалка», «Містер і міс табору», конкурс «Дружніх шаржів», «Веселі робінзони», ігри «Секрет», «З табору зникли дорослі», «Порятунок» та інші.

Пізнавальними були екскурсії по рідному краю, які сприймалися вихованцями з великою радістю. Діти їздили до м. Очаків на море, де з задоволенням купалися та приймали участь у конкурсах і розвагах на воді. Відвідували музеї Очакова та Миколаїва. Але найбільш захоплюючими були поїздки до аквапарку «Аттика», до Миколаївського зоопарку, до СІТУ-центру. Діти відчули себе справжніми супер-героями під час в пейнтбол.

Кожен день очі дітей світилися радістю та задоволенням, що було найкращим подарунком для вихователів та їх батьків. Адже саме батьки були спонсорами цих поїздок. За що їм висловлюємо велику вдячність. Особливу подяку висловлюємо також екскурсоводу Титенко Наталії Борисівни за допомогу в організації змістовних та цікавих екскурсій, які спонукали подивитися на рідний край захопленими очима, та водію Слабунову Анатлію Андрійовичу.

Відпочинок в таборі «СМАЙЛ» пройшов на самому високому рівні, головним свідченням чого були веселі, засмаглі, задоволені обличчя дітей.

5. Проаналізувати факти, наведені у тексті з позиції їхньої доцільності чи недоцільності

Вечеря у американського Посла

У вівторок, 1 лютого Посол Сполучених Штатів Америки в Україні та пані Джон Е. Гербст запросили на вечерю досить вузьке коло гостей, серед них і кременчуцького народного обранця Василя Гаврилюка.

Вечерю давали на честь приїзду до Києва авторитетного американського політика пана Брюса Джексона, Президента Проекту для демократій, що розвиваються.

Прийом відбувся у резиденції Посла на Подолі, у затишному будинку на Покровській. Достатньо велика зала резиденції легко вмістила невелике коло гостей. Частували достатньо скромно, але смачно. Французьке вино на смак видалось легким і витонченим. Бесіда була невимушеною, кожному гостю давали можливість висловитись. Було помітно, що впливовий американський гість уважно оцінює кожного із запрошених. Не менш зацікавлено слухав Посол.

Пані Гербст була люб'язною, але помітно було, що вона трохи хвилювалась як господиня, слідкувала, щоб вчасною була переміна страв, щоб тарілки гостей були не порожніми.

Говорячи про причини свого приїзду, пан Брюс Джексон, зокрема, сказав:

– Україна для Заходу сьогодні така ж цікава як Чехословаччина часів Вацлава Гавела та оксамитової революції і ми уважно придивляємось до перспективи нових українських політиків.

Не знав пан Брюс, що за цікавим співпадінням у минулому номері «АV-тографа» ми розмістили на восьмій сторінці поряд два фото учасників інавгурації Президента Ющенка: досвідченого чеського гостя экс-президента Вацлава Гавела та молодого українського політика В. Гаврилюка. Чи може американці читають «АV-тограф»?

Практичне заняття № 9-10

Робота над композицією тексту

Теоретичні питання

1. Композиція як системно-структурна організація твору. Вимоги до композиційної структури. Критерії її оцінки.
2. Етапи роботи редактора над композицією твору:
 - 2.1. аналіз, характеристика і оцінка загальної побудови твору:
 - 2.1.1. виявлення композиційних одиниць;
 - 2.1.2. аналіз композиційних зв'язків;
 - 2.2. аналіз, характеристика і оцінка різних видів композиційних структур: опису, оповіді, роздуму;
 - 2.3. узагальнення результатів аналізу композиції твору.
3. Логічні засоби перевірки композиції.
4. Редагування текстів різних типів (опис, розповідь, роздум):
 - 4.1. особливості роботи редактора з описовими фрагментами;
 - 4.2. особливості роботи редактора з текстами-розповідями;
 - 4.3. робота редактора із текстами-роздумами.

Практичні завдання

Виконати завдання 16, 41 (Розділ III. Практикум з літературного редагування).

Відредагувати текст, визначити його вид, особливості жанру, обґрунтувати виправлення (Капелюшний А. О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: практичні заняття. Львів : ПАІС, 2003. С. 407–408. Завдання 9).

Література

1. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : навч. посіб. Львів : Афїша, 2006. С. 72–73, 151–171.

2. Капелюшний А. О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: практичні заняття. Львів : ПАІС, 2003. С. 407–408

Практичне заняття № 11-12

Логічні основи редагування

Теоретичні питання

1. Сутність логічного аналізу тексту. Вимоги логіки щодо побудови тексту: точність, визначеність, обґрунтованість, несуперечливість.
2. Операції логічного аналізу тексту: уявний поділ тексту на частини, дослідження зв'язків між ними. Складність логічного аналізу тексту.
3. Основні закони логічного мислення та змістовий аналіз тексту:
 - 3.1. типові порушення *закону тотожності*;
 - 3.2. характеристика *закону суперечності*, різновиди суперечності: контактнo-виразні, контактнo-імпліцитні, дистантнo-виразні, дистантнo-імпліцитні;
 - 3.3. специфіка *закону виключеного третього*;
 - 3.4. сутність *закону достатньої підстави*, наслідки його порушення в матеріалі.
4. Прийоми виявлення логічних зв'язків:
 - 4.1. виокремлення слів або розділових знаків, що передають характер логічних зв'язків;
 - 4.2. зіставлення суджень чи понять, логічний зв'язок між якими вербально або пунктуаційно не виражено.
5. Прийоми перевірки правильності логічних зв'язків:
 - 5.1. чітке виокремлення суджень і згортання їх до простіших;
 - 5.2. відновлення пропущених ланок;
 - 5.3. зіставлення логічно пов'язаних ланок;
 - 5.4. зіставлення суджень про один предмет упродовж одного твору;
 - 5.5. зіставлення логічно однорідних членів з узагальнюваним словом і між собою;

- 5.6. зіставлення конкретизувальних фактів з узагальнюваним положенням;
- 5.7. зіставлення частин у визначеннях;
- 5.8. зіставлення підстави і наслідку;
- 5.9. зіставлення тези і аргументації.

6. Типові логічні помилки.

Практичні завдання

Опрацювати теоретичний матеріал.

Виконати завдання 19-23 (Розділ III. Практикум з літературного редагування).

19. Виділити основні смислові ланки тексту, розглянути їх послідовність і зв'язки між ними, уточнити формулювання.

Близько ста тисяч чоловік опинилися в зоні стихійного лиха. Ураган не став несподіванкою для жителів Далекого Сходу – напередодні Агентство з моніторингу та прогнозування МНС Росії видало попередження щодо циклону, що насувається. І проте могутні пориви вітру швидкістю до 30 метрів в секунду перетворили снігопад на справжній буран.

Листопад цього року видався на Київщині незвично холодним. Але все-таки рекорд 1908 і 1918 рр. не був побитий. Однією з причин подібної аномалії стало значне зростання геомагнітної активності.

20. Визначити, який закон логічного мислення порушено автором?

Розмір штрафу за незаконний вилов або знищення одного екземпляра риби складає: лопатоноса 100 крб., вусаня 20 крб., форелі 10 крб., сазану, білого Амуру, чорного Амуру і товстолобику 5 крб. Щасливого лову і міцного вам вудилища, рибалки!

21. Виявити логічні помилки у використанні однорідних членів речення, інші вади. Виправити текст.

Грав в оркестрах, ресторанах, санаторіях.

Едуард Резнік зараз навчається у США, захоплюється філософією, науковими дослідженнями та математикою, бере участь у роботі дипломатичного клубу в Лонг-Айленді.

Натомість, чиновник стверджує, що він не є власником, а засновником кількох фірм, і «це не є порушенням закону».

Сукні можна замовити як напрокат, так і придбати за каталогами.

22. Знайти логічні помилки і неточності, допущені в тексті. Внести правку.

Кадри В. Ф. Осипов підбирає з відчуттям і з толком. Сам відданий роботі, він і в інших більше за все цінує здатність віддавати себе справі, сумлінність і акуратність. Тому працюють на дільниці творчо, постійно щось раціоналізують. Наприклад, подовжили «Фрегати», щоб вони краще проходили по ділянках з неоднорідним рельєфом. Полегшили роботу з насосом НЦС-2. Заводський захист на «Фрегатах» замінили своїм, надійнішим. В основному автором всіх цих раціоналізаторських пропозицій є Віктор Осипов – людина допитлива, захоплена.

23. Знайти логічні помилки і неточності. Внести правку.

Все село прийшло подивитися на урочисте відкриття [під'їзної дороги та переїзду через річку Інгул]. Пісні, привітальні слова і перерізана червона стрічка довели людям, що нинішня влада може не лише обіцяти, а й виконувати.

Про санітарно-епідеміологічну ситуацію доповів головний державний санітарний лікар Миколаївської області Володимир Ключко. Він зауважив, що за 9 місяців поточного року на території області не було допущено ніяких епідеміологічних ускладнень. За звітний період по медичну допомогу звернулося 139 тис. осіб, що на 15% більше, ніж за аналогічний період минулого року.

Література

1. Капелюшний А. О. Стилїстика. Редагування журналістських текстів: практичні заняття : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2003. С. 384–396.

Практичне заняття № 13

Поняття про напругу викладу

Теоретичні питання

1. Поняття ритм тексту. Засоби створення текстового ритму (*літературознавство, лінгвістичний аналіз тексту*).
2. Лаконічність, стислість викладу (*риторика*).
3. Поняття про напругу викладу в літературному редагуванні.
4. Регулювання напруги викладу на рівні речення.
5. Регулювання напруги викладу на рівні тексту.

Практичні завдання

Виконати завдання **27-33** (Розділ III. Практикум з літературного редагування). Розташуйте тексти, подані в цих вправах, за рівнем зростання напруги викладу (від «найповільніших» текстів до текстів з найбільш високим темпом подачі інформації)

Дібрати з художньої літератури 2 тексти (уривки) обсягом до 2000 знаків із різною напругою викладу. Охарактеризувати письмово мовні засоби створення послабленої/ посиленої напруги викладу.

Література

1. Іванченко Р. Г. Літературне редагування / Р. Г. Іванченко. Репр. вид. К. : [б. в.], 2003. С. 96–118.
2. Гузенко С. В. Літературне редагування. С. 35-41.

Практичне заняття № 14

Досягнення адекватної тональності в процесі літературного редагування

Теоретичні питання

1. Поняття про тональність викладу. Авторська та композиційна тональності твору.
2. Поняття про тональність викладу. Засоби організації тональностей.
3. Типові порушення тональності викладу. Робота редактора над досягненням адекватної тональності.

Практичні завдання

Виконати завдання 35, 36, 38, 40, 42 (Розділ III. Практикум з літературного редагування).

Дібрати з художньої літератури 2 тексти-переклади різних авторів або оригінал і переклад одного твору. Охарактеризувати письмово емоційну тональність кожного тексту, мовні засоби створення тональності (лексичні, морфологічні, синтаксичні, композиційні).

Література

1. Іванченко Р. Г. Літературне редагування. К. : [б. в.]. С. 119–152.
2. Гузенко С. В. Літературне редагування. С. 41-45.

Практичне заняття № 15

Мовні штампи та природа їх появи. Методика роботи з мовними штампами

Теоретичні питання

1. Мовні штампи та природа їх появи (*порівняти штамп і фразеологізм, штамп і мовне кліше*).
2. Методика роботи з мовними штампами.

Практичні завдання (письмово):

Знайти і виправити мовностилістичні помилки, видалити канцеляризми:

1. З метою суттєвого здешевлення вартості харчування дітей у літній період проводиться заготівля основних продуктів харчування за максимально низькими цінами.
2. Під час перевірок, як говорить головний лікар, у навчально-виховних закладах не виявлено порушень у приготуванні страв відповідно погодженого перспективного 2-тижневого меню харчування та недовкладення продуктів харчування.
3. В більшості шкіл та дитячих садків застаріле технологічне обладнання, кухонний та столовий посуд, які потребують заміни. Відмічається низька закупівля натуральних соків, йодованої солі.
4. На сьогодні зроблено 24 євровікна, плануємо зробити ще 10 вікон, харчоблоки, у школі поміняти двері.
5. Буду відвертим, зустрічаємо цей день зі стриманим оптимізмом. З одного боку, обнадіює те, що ціна на сільськогосподарську продукцію цього року була більш-менш прийнятною. Водночас є

серйозні підстави прогнозувати, що обмеження імпорту пшениці негативно позначиться на вітчизняному товаровиробнику.

6. За дев'ять місяців цього року дієву допомогу на лікування, придбання ліків, життєві потреби згідно з клопотаннями районних управлінь праці та соціального захисту населення, територіальних центрів отримали 110 малозабезпечених громадян області, а до Дня Перемоги 35 ветеранам війни також надана благодійна допомога.
7. – Найголовніше завдання влади на сьогоднішній день, – наголосив Віктор Лагодієнко, – щоб віра людей не була підірвана.
8. Тому, мабуть, до сих пір бліда поганка є однією з найпоширеніших причин смертельних випадків і в Миколаївській області.
9. До кінця року у планах ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» ще ряд заходів, серед яких матеріальна підтримка інвалідів до Міжнародного дня інвалідів, зміцнення матеріальної бази закладів соціальної сфери та охорони здоров'я, підписка періодичних видань для малозабезпечених громадян, придбання подарунків дітям до Новорічних свят та Різдва Христового. І нема сумніву, що всі заходи буде виконано.
10. Взагалі у Михайло-Лариному 135 дітей дошкільного віку, тому потрібна буде і друга половина садка. Це село регулярно поповнюється маленькими новими жителями.
11. І лише після того, як на початку цього року відбулися президентські вибори, й, відповідно, згодом помінялося керівництво

райдержадміністрації, фермер Олександр Школярєнко вперше за останні два роки зітхнув із полегшенням.

12. Загалом цього року бюджети різних рівнів і фонди за рахунок діяльності державного підприємства поповняються десь на один мільйон гривень. Окрім того, всі пенсіонери та працівники сільгосппідприємства протягом цілого року забезпечені хлібом (безплатно!), до того ж працівники та малозабезпечені мешканці села безплатно харчуються в їдальні господарства.
13. - Краще купувати баштанні на базарах, де також ведеться контроль, – радить Тетяна Тружинська. – Але, купуючи кавуни на вулиці поза межами ринків люди чомусь рідко звертають увагу на те, що викладають їх прямо на клумбах або на асфальті. Хоча це важливо, адже що найменша тріщинка може призвести до інфікування ягоди.
14. Радісна довгождана подія відбулася 18 вересня у селі Вавилівє Снігурівського району. Після капітального ремонту та реконструкції будівлі тут відбулося урочисте відкриття дитячого комплексу – Вавилівський дошкільний навчальний заклад «Янголятко».
15. Керівник Вавилівської школи І ступеня, завідуєча ДНЗ «Янголятко» Марія Ярославівна Канівєць вдячна кожному своєму земляку за посильний внесок у відкриття дошкільного закладу .
16. Відновлення дитсадка на папері коштувало 56 тис. грн., а реальна сума значно більша. Особливий внесок (як відзначив сільський голова П.М. Іваніна) – місцевих підприємців-меценатів.

17. Попередниця Марії Ярославівни – Олена Семенівна Ткаченко за той час, поки ремонтувався дитячий садок вишила український рушник і портрет Тараса Шевченка. Ця чудова робота народної майстрині за своїм високим професійним рівнем могла б прикрасити найвишуканіший столичний салон.
18. Залишається відкритим питання проведення штучної «С»-вітамінізації 3-х страв згідно з інструкцією у школах, де відсутні медичні працівники.
19. Стисло нагадаю про ті бурхливі події, щодо яких йшлося у публікації
20. Прагнучи придати благодійній діяльності адресний характер, ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» спільно з Обласним благодійним фондом соціальної допомоги малозабезпеченим з 2003 року співпрацюють по Програмах соціального партнерства, головними напрямками діяльності яких є надання адресної допомоги студентам-сиротам, інвалідам, ветеранам війни та праці, малозабезпеченим громадянам, а також поліпшення умов проживання та відпочинку інвалідів та ветеранів у будинках-інтернатах, стаціонарних відділеннях, притулках, лікарнях. Не став винятком і 2010 рік.
21. Виконуючи взяті на себе зобов'язання по Програмі соціального партнерства, підприємство придбало для обласного протитуберкульозного диспансеру господарчі товари для кухні, психіатричній лікарні – три бактерицидних випромінювача, бойлер, дозатори; міському Центру для дітей-інвалідів – дошку Євмінова; відділенню медико-соціальної реабілітації Центрального району – бойлер.

22. Дякуємо вам, майстри молочних справ, за вашу чудову продукцію, котру ви безкоштовно надаєте Фонду для людей, які не мають можливості придбати її, маючи низькі доходи.
23. Так, з початку року співробітниками спецпідрозділу виявлено 470 злочинів, по яких, згідно із зібраними матеріалами, порушено 27 кримінальних справ.
24. Колектив щедро ділиться своєю чудовою та смачною продукцією, яку надає нашому Фонду. В 2010 році надано молочну продукцію – десерти, йогурти, творожки та інше на суму 95 тис. грн., яку отримали студенти-сироти, багатодітні сім'ї, діти з малозабезпечених сімей, дитячі санаторії «Дубки» та «Південний», лікарні міста, геріатричний пансіонат для пенсіонерів та інвалідів, відділення медико-соціальної реабілітації районів міста, відділення реабілітації для дітей-інвалідів, міський територіальний центр для малозабезпечених громадян та багато громадських організацій ветеранів та інвалідів (УТОГ, УТОС, районні організації інвалідів, спілка інвалідів війни, асоціація ветеранів МВС та інші).

Література

1. Іванченко Р. Г. Літературне редагування. Репр. вид. К. С. 152–170.
2. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. Львів : ПАІС. С. 126–136.

Змістовий модуль 3. Практична стилістика

Практичне заняття № 16-17

Стилістичне розшарування української лексики.

План

1. Стилiстичне використання багатозначностi слова та омонiмiї.
Паронiми.
2. Стилiстичне використання лексичної синонiмiї. Словниковi та контекстуальнi антонiми в мовi ЗМІ
3. Стилiстичне використання в мовi ЗМІ iншомовних слiв, неологiзмiв, iсторизмiв i архаїзмiв, дiалектизмiв. Лексичнi та граматичнi росiянізми

Практичне завдання

1. Знайти в поданих реченнях помилки, пов'язані з порушенням норм лексичної сполучуваності. Виправити речення

1. Мультиплікаційний фільм "У пошуках Немо" став власником "Оскара"
2. У тендітних руках Анастасії - обійма червоних троянд, в очах - бажання дарувати людям прекрасне і вічне
3. Більшість необхідної інформації про їхню роботу можна було отримати безпосередньо зі стендів, розташованих у доступних місцях
4. Варто нагадати, що саме вчителі створили активну підтримку Буняку під час виборів
5. Брав участь у виробництві будівельних робіт, підготовці і заливанню фундаменту, кладці цегли на об'єкті "Боксерський зал" стадіону "Динамо"
6. За словами Олександри Ніколаєнко, її насправді назвали власницею найгарнішого тіла
7. Взагалі, слід відзначити, що ані заявник, ані його візаві не палають бажанням надміру поширюватись з приводу даного конфлікту
8. У подальшому турецькі футболісти володіли тотальною перевагою й могли ще не раз відзначитися, але футбольне щастя було не на їхньому боці
9. Це різні за фахом лікарі, починаючи від хірургії і закінчуючи реабілітацією
10. Депутати міської ради звертатимуться до прокуратури, щоб зупинити мера Львова будувати бутафорний "Замок князя Лева"

11. На прикладі свого факультету, зокрема договору, підписаного між географічними факультетами Л НУ ім. Івана Франка та Харківського національного університету, Ярослав Хомин надав велике значення обміну досвідом між ВНЗ України

2. Виявити помилки, пов'язані з уживанням багатозначних слів, омонімів, паронімів, інші хиби. Виправити речення.

1. Голованов - автор понад 20 науково-художніх і прозаїчних книг, які видавали 25 мовами
2. Хто складатиме історію, нехай готується до виявлення причинно-наслідкових зв'язків тої чи іншої події
3. Мені часто пропонують [у кіно] періодичні ролі
4. Йде випробовування нових ліків. Пацієнтів поділили на дві групи - досвідчену і контрольну
5. У нас різні долі, різні школи, різні уяви про порядність, мораль і політику.
6. Якщо щось встає на моєму шляху, я завжди знаходжу сили, варіанти і способи подолання
7. Її дебют тепло зустріли як слухачі, так і музикальні критики: співачку [Бейонс Ноулс] номінували на "Греммі" у 2004 році відразу у п'яти номінаціях
8. Найбільше на "Кінотаврі" відрізнився фільм Павла Лунгіна "Бідні родичі", які завоювали Гран-прі, приз за кращий сценарій, приз за кращу чоловічу роль і спеціальне нагадування за жіночу роль
9. Презентація книги відбудеться 24 червня у приміщенні фонду Кучми, який профінансував видавництво книги
10. На його період правління припадає початок зросту української економіки

3. Виявити помилки у вживанні слів іншомовного походження, неологізмів та застарілої лексики, діалектизмів. Виправити речення.

1. Мовляв, він [Роман Козак] зіпсув імідж партії
2. Наприклад, в агенції Reuters кожна людина уніфікована, тобто робить кілька робіт: і знімає, і спілкується кількома мовами, і водить авто, і монтує матеріал, і може при потребі передати матеріал за кордон
3. Ми повинні були вийти на лідируючі позиції серед агентств до кінця 2003 року
4. Вивчивши рекламу та провівши рекогносцировку на місцевості, я попрямував у знаний торговий центр
5. Останні місяці року будуть вдалими для укріплення здоров'я
6. Якщо у січні ехо далеко чути - морози сильнішають
7. У кого на Новий рік буде пусто у кишенях, той весь рік проведе у нужді
8. Досі в якості прес-центру найчастіше обирали Український дім
9. Будь ласка, не треба під час випусків новин пускати біжучу стрічку
10. Ми з першим чоловіком прожили два роки, а потім розійшлися

4. Виявити помилки, пов'язані з уживанням лексичних росіянізмів, інші хиби. Виправити текст

1. Якщо у вас свербить шкіра, зморшки на лобі, жирне волосся, подвійний підборідок і бородавки, тоді крем для ніг вам не допоможе
2. Рекомендується після ванни холодний або принаймні прохолодний душ, інакше кровообіг стає в'ялим
3. Спочатку все було тихо: охоронці обходили територію, докладаючи по рації старшому зміні
4. Не метушіться на службі, аналізуйте інформацію, яка поступає
5. Більшість жінок обожнюють красиву білизну, і вона відноситься до їх улюблених покупок
6. Тому не складало жодних труднощів поновити наше знайомство

7. Повідомлення перед виключенням комп'ютера: "Вашу дружину звати Наталія, дітей - Юля і Павлик. Ви все ще хочете вийти з Windows?"
8. На сьогодні твори Коельо переведені на мови 150 країн світу
9. З плином часу трудова міграція перестала бути відмітною рисою лише західних областей
10. Люди, яких назначають на державні пости, повинні бути патріотами

Література

1. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. Львів : ПАІС. С. 26-120.

Практичне заняття № 18-19

Стилістичне використання морфологічних засобів

План

1. Стилістичне використання іменників.
2. Стилістичне використання прикметників
3. Стилістичне використання числівників
4. Стилістичне використання займенників
5. Стилістичне використання дієслів

Практичне завдання

1. Виявити помилки в мовностилістичному використанні іменників, інші хиби. Виправити речення

1. За будиночок на базі просять в середньому 10-15 USD за добу з особи залежно від кількості послуг та віддаленості від берегу моря.
2. Імпровізоване "житло" в центрі Нью-Йорку туристів з Пенсільванії, які не змогли добратися до свого готелю
3. Я вірю, що ми відновимо ту високу ступінь консолідації, яку демонстрували до 3 лютого
4. Сьогодні реальна собівартість метра квадратного - 280 доларів США, адже піднялися ціни на будівельні матеріали, зокрема на металічні арматури.

5. Висловлюючи думку з приводу апарата нового кабінету міністрів, Фрадков відзначив: "До апаратів я відношуся з деяким упередженням"
6. Чомусь здалося, що тут діє якийсь неписаний закон, що забороняє робітникам розмовляти з незнайомцями на території об'єкту
7. На посаду міністра закордонних справ експерти пропонують Романа Зварича, Сергія Головатого або Ігора Осташа, проте вважають, що найбільш імовірним кандидатом залишається экс-керівник МЗС Б.Тарасюк
8. Джерелом ангіни можуть бути вогнища застарілої інфекції - карієс, хворі ясна і хронічна нежить

2. Виявити помилки в мовностилістичному використанні прикметників, інші хиби. Виправити речення

1. Кращий спосіб бути почутою і побаченою - стати причиною загального обурення
2. Комарі набагато гуманніші деяких жінок, бо якщо комар вже і п'є твою кров, то він, принаймні, перестає дзижчати
3. Пригадуєте карикатуру в одному з давніших випусків гумористично-сатиричного журналу "Перець"?
4. Парламент, у якому є три-п'ять політичних партій, більш ефективніший, аніж парламент із більшою фрагментацією
5. Який найпам'ятніший Новий рік дитинства. Самий перший?

3. Виявити помилки в мовностилістичному використанні числівників, інші хиби. Виправити речення

1. Зростання урожаю кукурудзи експерти також пояснюють збільшенням площ під цю культуру в 2,2 рази порівняно з 2002 роком - до 3,430 млн. га внаслідок пересіву кукурудзою площ під загиблими озимими
2. Учора стало відомо, що Рахункова палата звинуватила уряд у незаконному використанні понад шестидесяти мільйонів державних коштів

3. Камерун позбавили шість очок, що входять у залік кваліфікаційного турніру найближчого чемпіонату світу.
4. Два українця не розібралися в ситуації на полі
5. Ні, ну ви тільки уявіть: 22 гравців, 2 тренери, 10 запасних гравців, 1 арбітр, два бокових суддів, 6 операторів, три працівники телебачення, 50 спортивних журналістів і майже 80 000 глядачів, а цей голуб нагадив саме на мене!

4. Виявити помилки в мовностилістичному використанні займенників, інші хиби. Виправити речення

1. В кінці фільму ["Банди Нью-Йорка"] юрба вривається в магазини та будинки. Поліція намагається зупинити їх, але ті кидають у них камінням.
2. Також дорогими є розваги. На території усієї Затоці висять вивіски "Лунапарк". Але, відвідавши їх, багато хто залишається незадоволеним, адже так гордо називають одну-дві качелі
3. Поділяючи переживання Заходу за результати президентських виборів в Україні, я не поділяю методів їх роботи у сфері ЗМІ
4. Цей склад уже кілька років грає разом, і вони знають один одного
5. Такі вагони завжди є на великих станціях, і якщо є пасажери, їх можна причепити до потяга

5. Виявити помилки в мовностилістичному використанні дієслів, інші хиби. Виправити речення

1. Господар увесь вечір якось дивно поглядує на вас у шпаринку дверей
2. У вашому сніданку - півкотлети, недоїджена локшина і недопитий компот
3. Сотні кримінальних справ передано до суду, сотні учасників виборчої каруселі арештовані, але все це прості люди, яким заплатили смішні гроші

4. Не рекомендується у цей день віддавати борги - цілий рік
розплачуватимемося
5. Варто тільки відкрити телевізор - і ти відразу попадаєш на кадри
насилства

Література

1. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови :
навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. Львів : ПАІС. С. 165-264.

Практичне заняття № 20-21

Стилістичне використання синтаксичних засобів

План

1. Стилістичні властивості порядку слів у реченні
2. Стилістичне використання координації підмета й присудка.
Узгодження означення
3. Варіанти форм, пов'язані з керуванням
4. Стилістичне використання однорідних членів речення
5. Стилістичне використання синтаксичних синонімів та паралельних
синтаксичних конструкцій. Складні речення в мові ЗМІ

Практичне завдання

1. Виявити помилки в стилістичному використанні порядку слів, інші хиби. Виправити речення

1. Коли переважна кількість санаторіїв у Трускавці належить
профспілкам, які практично кинуті напризволяще, - сказав він, - то
ніякого курорту не буде.
2. А от у клуб новорічної ночі з власного бажання я не піду
3. Мерія планує фарбувати фасади будинків у центрі Львова разом з
власниками перших поверхів
4. Кількість бажаючих львів'ян мати сімейного лікаря зростає

5. 3 Польщі на святкування Дня міста приїхав танцювальний колектив "Галка" з міста Люблінєць, який разом із тернопільським дитячим зразковим театром танцю "Посмішкою", дасть концерт на Співочому полі

2. Виявити помилки, пов'язані з відхиленнями від норм координації підмета й присудка, від правил узгодження означення (прикладки) з означуваним словом. Знайти інші помилки. Виправити речення.

1. Із 1 січня у Франківську половина платників єдиного податку зникли
2. Будь-яке ремесло, в тому числі і політика, повинні робитися чистими руками
3. Ті, хто сподівалися саме на такий сценарій, дещо прорахувалися
4. А потім, чого гріха таїти, більшість мешканців України до шароварщини на сцені (а цим перенасичені всі урядові й неурядові примітивні концерти) ставляться доволі скептично
5. Решта представників більшості не брали участі в голосуванні
6. Таку позицію сприймають ряд політиків "другої хвилі"
7. Ніхто цим народом управляти не зможе, якщо будуть проігноровані віра людей у вищу справедливість, яка може бути сьогодні в Україні
8. І лише англійці називають його [символ @] правильно - "at", "commercial at". Остання назва, до речі, і є офіційним відповідно до міжнародної таблиці символів
9. Третина українців вважають, що Кучму потрібно притягнути до відповідальності
10. Перед цим польотом було два пробні запуски, обидва невдалі

3. Виявити помилки в доборі варіантів керування, інші хиби. Виправити речення.

1. Буш напевно вже валер'янку п'є, або щось міцнішого
2. Основна причина цього - недовіра рівню підготовки у школі
3. Зрештою, для того, щоб опанувати ситуацією на перших порах потрібно показати швидкий результат

4. Спрацьовувало і те, що цю ситуацію, спостерігали виборці, а це стримувало опонентів від невірних кроків
5. За повідомленням Лус, яка отримала за своє зізнання 700 тисяч євро, Девід [Бекхем] зрадив своїй дружині ще у вересні минулого року у мадридському готелі
6. Держава має захищати, дбати й допомагати більш ніж 35 тисячам сіл, селищ і містечок України
7. В'ячеслав Брюховецький заявив, що, незважаючи на те, що нині багато студентів навчається на комерційній основі, запроваджувати лише на платну основу аморально, тому що суспільство в нас бідне
8. Останнім часом посилюються звинувачення на британську акторку Елізабет Херлі
9. По-друге, з'явилась друга, досить екзотична, "вазелінова" версія програшу Кличка, згідно якої засланим козачком у стані братів був відомий катмен Джо де Соуза
10. Грецький міністр заявив, що Олімпіада перетвориться у третю світову війну

4. Виявити помилки в стилістичному використанні однорідних членів речення, інші хиби

1. Цікавлять мене і кредити юридичним особам, і куди найвигідніше вкласти свої заощадження
2. Представники 15 країн, у тому числі Великобританія, США, Росія, Канада та Японія, підписали угоду про будівництво міжнародної космічної станції
3. Отож нам доведеться вибирати не лише з-посеред конкретних політиків, але й партій та виборчих блоків
4. І дозвольте нам самим ставити оцінки та критерії
5. Хочеться побачити Азію, Індію, екзотичні країни
6. Дуже полюбляє ходити у всякі походи з наметом або на велосипеді

7. Потім наша сім'я проживала на Заході України, Львові, Івано-Франківську
8. Був головою Держкомітету телебачення і радіомовлення, міністр інформації, президентом Національної телекомпанії України
9. Біля Стрийського базару власник мобільника знову доповідає про своє місцезнаходження і що у нього все гаразд
10. Коли грошей вкладено замало або ж неправильно їх інвестовано, то, як стверджує Олександр Бригінець, про прибуток чи хоча б компенсацію годі й мріяти

5. Виявити помилки в обранні однієї конструкції з кількох паралельних чи синонімічних, у використанні складних речень. Запропонувати поліпшені варіанти тексту.

1. Особі, яка подала проекти, видається виписку з протоколу ради і надається погодження управління
2. Коментуючи цей випадок, экс-віце-прем'єр сказав, що "немає таких перешкод, які не здолає наша партія"
3. Нині, всупереч Конституції, Президентом створено конституційну комісію, але вона жодного разу не збиралася
4. Зателефонувавши в один із районних РАГСів нашого міста стало відомо, що працівники цієї структури про новий Сімейний кодекс лише чули
5. Депутати вивчатимуть факти відкритої агітації Богдана Шкаради за провладного кандидата, перебуваючи на державній посаді (заступник голови ОДА)
6. Натомість, дарма депутати думають, що проігнорувавши волю виборців-городян, їм це минеться
7. Український форвард Андрій Шевченко, який став третім українцем, якого удостоїли цього призу
8. Спостерігаючи за модифікаціями сучасної культури, складається враження про вичерпаність її глибинних джерел

9. Побувавши у різних країнах, де сподобалося найбільше?
10. Але фактом залишається те, що 27 вересня вийшов з ладу сервер, обслуговуючий офіційний інтернет-сайт "5 каналу"

Практичне заняття № 22

Загальне редагування текстів

Практичне завдання

1. Знайти логічні помилки і неточності, допущені в тексті. Внести правку.

Друга професія тенора

70-річчя відзначив знаменитий тенор - у минулому соліст, а сьогодні режисер оперного театру Олексій Масленніков. Все життя артиста пов'язане з оперним, де він дебютував ще студентом Київської консерваторії в партії Юрода в опері Мусоргського «Борис Годунов», - цей образ став ключовим в його біографії. На Зальцбургському фестивалі він успішно співав Самозванця - диригував сам Караян, а пізніше в академічному і на гастролях в спектаклях інших театрів - Шуйського. Та все ж еталонними зверненнями співака вважаються роль Олексія Івановича в «Гравцеві» Прокоф'єва та інтерпретація вокальної музики Свірідова.

У 1988 році він переніс на сцену опери Бостона «Мертві душі» Родіона Щедріна, нещодавно відновив в рідному театрі «Моцарта і Сальєрі» Римського-Корсакова і готується до постановки «Бориса Годунова» в Одесі.

2. Оцінити загальну композицію твору. Відредагувати текст.

ВІДОМИЙ ПОЕТ І ПРЕСА (приклад А. О. Капелюшного)

Геніальний поет-байкар Л. І. Глібов розпочав свою художню діяльність ще за життя І. П. Котляревського, продовжував її одночасно зі Степаном Руданським, а завершив тоді, як уже лунали молоді голоси Лесі Українки і М. Коцюбинського. Письменникові не раз довелося зазнавати утисків, переслідувань з боку російсько-самодержавної реакції. Кращі байки і ліричні

поезії Леоніда Івановича, надруковані окремими збірниками і в шкільних хрестоматіях, здобули зараз широку популярність в народі. Нині ми відзначаємо 180-річчя з дня народження відомого публіциста, тому й наша газета не змогла пройти мимо цього ювілею.

Він народився 27 лютого 1820 року в селі Поділ на Полтавщині. В 1840 р. виходять з друку «Вірші Л. Глібова», в яких автор, тоді ще учень VI класу, виявив неабиякий поетичний хист. На формуванні світогляду молодого публіциста особливо позначився вплив російських письменників-різночинців, особливо Т. Г. Шевченка.

Ще 1880 р. у «Черниговских губернских ведомостях» з'явилися перші байки Л. І. Глібова.

1887 р. в Петрограді починає виходити «Основа». Напрямок її був ліберальний. Тоді вона була єдиним періодичним виданням українською мовою. В ньому були надруковані твори Шевченка та Марка Вовчка, Степана Васильченка, С. Руданського.

Внаслідок зусиль Глібова у липні 1872 року починає виходити щотижнева газета «Черниговский листок» українською і російською мовою. Л. І. Глібову, напівсліпому після важкої хвороби, доводилося перемагати значні труднощі, пов'язані з виданням газети (переважно брак коштів і постійних співробітників), самому бути і редактором, і коректором, і найдіяльнішим співробітником «Черниговского листка».

Перові самого Л.І. Глібова в «Черниговском курьере», що виходив з тривалими перервами в 1861-1863 рр., належать майже всі передові (під назвою «Новости, вести и слухи»), чимало фейлетонів, кілька театральних рецензій і ціла низка прозових і поетичних творів, надрукованих під псевдонімами «Л.Сонин», «Й.Кернер», «Простодушний».

«Черниговские ведомости» висвітлювали також питання громадського і культурного життя України того часу, ставлячись з неприхованою симпатією до українського селянства, які після 1881 р. дістали «голодну волю».

Після закриття журналу «Основи» в Петрограді «Черниговский вестник» з жовтня 1860 р. до серпня 1863 року залишився єдиним періодичним органом українською мовою в усій імперії. Він вийшов за вузькомісцеві рамки, мав своїх читачів на Поволжі, в Польщі, на Кавказі і в Криму.

У цьому ж 1863 р. окремим наказом міністра внутрішніх справ Валуєва було заборонено «Черниговский листок», і Глібов був змушений переїхати в м. Ніжин до свого тестя.

Позбавлений роботи, Л.Глібов потрапив у матеріальну скруту. Спроби співробітничати в різних періодичних виданнях, зокрема в «Особых прибавлениях» до «Черниговских губернских ведомостей» не давали бажаних наслідків. Навколо Глібова групуються літературні і театральні сили Чернігова.

Зокрема, старіючий поет тепло привітав перші успіхи на сцені талановитої Марії Алдановської, пізніше відомої під ім'ям Марії Заньковецької.

Марія Костянтинівна народилася 3 серпня 1860 року в селі Занька тепер Чернігівської області. Вона стала однією з основоположників українського професійного театру, народною артисткою Республіки (1922 року). 27 жовтня 1882 року дебютувала в Єлисаветграді в першому українському професійному театрі, очолюваному М. Л. Кропивницьким, була потім провідною артисткою найкращих труп. Померла в 1934 р. у Києві.

31889 року Л. Глібов зв'язується з галицькими періодичними виданнями, вміщує свої твори в журналах «Зоря» та «Дзвіночок». За останні чотири роки свого життя письменник створює удвічі більше творів українською мовою, ніж за весь попередній час.

Помер він 29 жовтня 1893 р. Поховано його в Чернігові, де він провів усе своє життя безвиїзно. На пам'ятнику на могилі його вирізьблено слова поета Самійленка, прочитані ним на похороні:

... І от замовк твій голос: погас огонь ясний,
Що в темному світив окопі,

Згадаєм ми тебе в недоленці лихій
І в кращий час нової волі!

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ

1. Назвіть дві текстові категорії, важливі для роботи редактора. Аргументуйте свою думку.
2. Опишіть недоліки тексту, що можуть виникнути на етапі розумової обробки відкриття.
3. Охарактеризуйте різницю між фаховим та звичайним читанням.
4. Коротко охарактеризуйте методики аналізу тексту, що застосовує літературний редактор.
5. Опишіть недоліки тексту, що можуть виникнути на етапі словесного опису.
6. Розкрийте суть «мовчазного компромісу» між автором і редактором з приводу втручання в текст.
7. Охарактеризуйте вимоги до тексту, що висуває редактор.
8. Які тексти не підлягають редагуванню?
9. Назвіть три етапи створення тексту. Які недоліки в тексті можуть з'явитися на цих етапах?
10. Охарактеризуйте особливості внутрішнього мовлення. Які недоліки в тексті можуть з'явитися під час переходу від внутрішнього мовлення до створення тексту?
11. Чи відрізняються підходи до редагування текстів для обов'язкового чи довільного читання?
12. Назвіть і охарактеризуйте види редакторського читання.
13. Назвіть традиційні філологічні методики аналізу тексту, що використовують у практиці редагування.
14. Поясніть сутність поняття «напруга викладу». Як здійснюється робота редактора над регулюванням напруги викладу?
15. Поясніть сутність поняття «тональність тексту». Які ви знаєте мовні маркери емоційної тональності тексту?
16. Опишіть вимоги до композиційної структури повідомлення.
17. Охарактеризуйте особливості редагування тексту-опису.

18. Охарактеризуйте особливості редагування тексту-роздуму.
19. Охарактеризуйте особливості редагування тексту-розповіді.
20. Опишіть сутність логічного аналізу тексту.
21. Назвіть вимоги логіки щодо побудови тексту.
22. Коротко опишіть закони логіки.
23. Мовні штампи та природа їх появи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна література

1. Бибик С. П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення : монографія. Ніжин: ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 589 с.
2. Гузенко С. В. Редакторський аналіз і методика редагування : навч.-метод. посіб. Миколаїв, 2017. 128 с.
3. Гузенко С. В. Теорія і практика редагування : навч.-метод. посіб. Миколаїв, 2019. 220 с.
4. Літературна норма і мовна практика : монографія / за ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : ТОВ Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. 320 с.
5. Стилїстика української мови (Теоретичні основи стилїстики. Художньо-виразові засоби мовлення): навчально-методичний посібник для студентів-філологів закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Фтет української філології, К-дра української мови та методики її навчання; уклад. І. І. Коломієць. Умань: Візаві, 2019. 242 с.
6. Стилїстика української мови: навчально-методичний посібник / упоряд.: А. С. Попович, Л. М. Марчук; за ред. А. С. Попович. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 172 с.

Допоміжна література

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / [О. Сербенська, М. Білоус, Х. Дацишин, А. Капелюшний та ін.] : навч. посібн. 3-тє вид., доповн. і переробл. Львів: Апріорі, 2017. 304 с.
2. Бибик С. Ситуативні «відхилення від норм» у сучасному радіоінтерв'ю. Культура слова. Вип. 78. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго. 2013. С. 163–168.

3. Видайчук Т. Л. Видайчук К. В. Маніпулятивні тактики в заголовках сучасних українських інтернет-видань. Філологічні студії: збірник наукових праць. 2021. №17. С. 21–29. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.173>
4. Видайчук Т. Л. Лексеми смисл і сенс у мовній практиці українців. *Studia Philologica* (Філологічні студії): зб. наук. пр. 2017. № 9. С. 115–119. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23563/>
5. Видайчук, Т. Л. Мовотворчість у сфері науки. *Studia Philologica* (Філологічні студії): зб.наук.праць. 2013. № 2. С. 88–91. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/8878>
6. Гузенко С. В. Стилiстичний потенцiал простого речення в публiцистицi Тараса Прохаська. *Идiостиль автора-творця: мовно-лiтературна парадигма* : монографiя. Миколаїв : ФОП Швець В.М., 2018. С. 238–266.
7. Гузенко С.В. Вербалiзацiя концепту «повага» в українському публiцистичному дискурсі. *Текст. Контекст. Интертекст* : наук. ел. журнал. Миколаїв: МНУ імені В. О.Сухомлинського, 2018. № 2 (4). URL: [http://text-intertext.in.ua/n02\(04\)2018/huzenko_svitlana_04_2018.pdf](http://text-intertext.in.ua/n02(04)2018/huzenko_svitlana_04_2018.pdf) (Фахове видання)
8. Гузенко С.В. Складне речення як засіб реалiзацiї мовленнєвого впливу в українських рекламних слоганах. *Науковi записки Вiнницького державного педагогiчного унiверситету імені Михайла Коцюбинського. Серiя: Фiлологiя (мовознавство)*. Вiнниця, 2019. Вип. 29. С. 109-115. URL: https://drive.google.com/file/d/1fK4NBqVKvsQr-hj9GC2BG_-fiuGpFjSH/view
9. Єрмоленко С. Я. З історії української стилістики: від стилістики мовних засобів до інтегративної стилістики. *Українська мова*, 2019. № 1. С. 3–17.

10. Єрмоленко С. Я. Лінгвостилістика: основні поняття, напрями й методи Кравець Л.В. Стилістика тексту: навчально-методчний посібник. Київ : НПУ ім.. М.П. Драгоманова, 2015. 71 с.
11. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2016. 222 с.
12. Лінгвістичний аналіз художнього тексту (теоретичні основи, практикум): навчально-методичний посібник для студентівфілологів закладів вищої освіти денної та заочної форм навчання / укладач І. І. Коломієць. Умань: Візаві, 2018. 175 с.
13. Мацько В. Українська мова : навч. посібник Львів : Новий Світ-2000, 2019. 264 с.
14. Новий український правопис : навч. посібник Київ : ЦУЛ, 2019. 284 с.
15. Основні лінгвостилістичні поняття і категорії: (словник- 115 довідник філолога) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. П. Тичини; укладач І. І. Коломієць. 4-те вид., переробл. та допов. Умань: Візаві, 2017. 272 с.
16. Погиба Л. Г., Голіченко Л. М., Кавера Н. В. та ін. Культура української мови та практична стилістика: збірник вправ. К.: Кондор Видавничий дім, 2015. 198 с.
17. Селігей П. О. Сильова норма як різновид мовної норми. Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки. 2016. Т. 189 Філологія (Мовознавство). С. 83–86.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAfn_2016_189_18.
18. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. Львів: Апріорі, 2020. 280 с.
19. Стилістика української мови: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, 2017. 172 с.
20. Струганець Л. В. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : навчальний посібник. Київ: ПРІОРИТЕТИ, 2016. 32 с.

21. Терханова О. В. Редактор у традиційних та онлайнмедіа. Communications and Communicative Technologies. 2019. Вип. 19. С. 76–83. <https://doi.org/10.15421/291911>
22. Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів: ПАІС, 2017. 168 с.
23. Singhal S., Singh Kalra B. Publication ethics: Role and responsibility of authors. Indian Journal of Gastroenterology. 2021. Vol. 40. P. 65–71.

Довідкова література

24. Головащук С. І. Складні випадки наголошення : словник-довідник. Київ: Либідь, 1995. 191 с.
25. Деркач П. М. Короткий словник синонімів української мови. Львів; Краків; Париж: Просвіта, 1993. 209 с.
26. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
27. Кочерган М. П. Словник російсько-українських міжмовних омонімів. Київ: Академія, 1997. 400 с.
28. Огієнко І. Наочна таблиця милозвучності української мови. Дивослово. 1998. № 5–6. С. 17–20.
29. Словник іншомовних слів /за ред. О.С.Мельничука/. К., 1985. 774с.
30. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. 3-тє вид., випр. Київ: Знання, 2006. 367 с.
31. Словник-довідник з культури української мови. Д.Гринчишин, А.Капелюшний., О.Сербенська, З.Терлак. Львів: Фенікс, 1996. 386с.
32. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 494 с.
33. Український правопис. / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Ін-т укр. мови НАН України. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

34. MOVA.info – лінгвістичний портал: <http://www.mova.info>
35. Блог професора Пономарева О. Д. // <http://www.bbc.co.uk/ukrainian>
36. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
37. Культура слова. Науковий збірник Інституту української мови НАН України <https://ks.iul-nasu.org.ua/>
38. Купріянов Є. В. Стилїстика перекладу Stylistics in translation : навч.-метод. посібник Харків, 2019. 129 с.
39. Пономарів О.Д. Культура слова: мовностилістичні поради. <http://ponomariv-kulturaslova.wikidot.com>
40. Словники України online: лінгвістичний портал / Український мовно-інформаційний фонд НАН України URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
41. Український правопис <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>

Навчальне видання
ГУЗЕНКО
Світлана Валентинівна

Практична стилістика і літературне редагування

*Навчально-методичні рекомендації
та вказівки до самостійної роботи*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 3,3. Тираж 100 пр. Зам. №

ВИДАВЕЦЬ І ВИГОТОВЛЮВАЧ